

SZÁZADVÉG

KAPCSOLATHÁLÓZATOK A MAGYAR TÁRSADALOMBAN

V. NAGYKUTATÁS ELEMZÉSE: ÖSSZEFOGLALÓ
DOKUMENTUM

2026.

DOI: 10.65295/kapcsolathalozatok.2026

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	2
2. Elméleti háttér.....	3
2.1. A hálózatkutatás klasszikus öröksége és a társadalmi tőke	3
2.2. A hálózatkutatás kortárs kérdései	4
2.3. A hazai hálózatkutatás előzményei.....	5
3. A kutatás eredményei	6
3.1. Kapcsolathálózatok és társadalmi tőke a mindennapokban	6
3.2. Tájékozódás, kommunikáció és közösségi média	8
3.3. Identitás, értékek és társadalmi távolságok	10
3.4. Szolidaritás, segítségnyújtás és helyi közösségek	16
3.5. Társadalmi-politikai ügyek és terjedésük a hálózatokban.....	21
3.6. A fókuszcsoporthoz tartozó kutatás eredményei	24
4. Konklúzió	28
5. Módszertan	30
6. Felhasznált irodalom.....	31

1. BEVEZETÉS

A kapcsolathálózatok és a társadalmi tőke vizsgálata a hazai társadalomkutatás egyik legfontosabb és legaktuálisabb területe. Széles körben elfogadott tudományos álláspont, hogy a társadalom nem elszigetelt egyének összessége, hanem kapcsolatok szövete, amelyben a családi, baráti, munkahelyi és közösségi viszonyok meghatározó szerepet játszanak az egyének jóllétében, az erőforrásokhoz való hozzáférésben és a társadalmi részvételben. Ugyanakkor átfogó, nagymintás vizsgálatok ritkán képesek egyszerre feltérképezni a személyes hálózatok tartalmát, funkcióit és társadalmi beágyazottságát – különösen a magyar viszonyokra vonatkozóan.

A jelen kutatás erre a hiányra reagál: célja, hogy feltérképezze, milyen hálózati erőforrások – társas kapcsolatok, társadalmi tőke – állnak rendelkezésre a magyar társadalom különböző csoportjai számára, és melyek azok, amelyek válsághelyzetben mozgósíthatók. Emellett lényeges cél azoknak a sérülékeny területeknek a beazonosítása, ahol szakpolitikai beavatkozás hozzájárulhat a társadalmi kohézió erősítéséhez.

A kutatás az alábbi főbb kérdéscsoportok mentén készítettük:

- + *Kapcsolathálózatok szerkezete és minősége:* Milyen kiterjedtségűek és minőségűek a magyar lakosság családi, baráti, szomszédsági és munkahelyi kapcsolathálói, és milyen szerepet játszanak ezek a mindennapi problémamegoldásban és az erőforrásokhoz való hozzáférésben?
- + *Tájékozódás és digitális kommunikáció:* Milyen csatornákon keresztül tájékozódnak a különböző társadalmi csoportok, és hogyan alakítja át a közösségi média a társadalmi kapcsolódásokat, a bizalmat és a politikai attitűdöket?
- + *Identitás, értékek és társadalmi távolságok:* Hogyan kapcsolódnak össze az értékorientációk, az identitásformák és a társadalmi távolságok a kapcsolathálózatok szerkezetével, és milyen törésvonalak azonosíthatók kor, lakhely, iskolázottság és politikai beállítódás mentén?
- + *Szolidaritás és helyi közösségek:* Milyen mintázatok jellemzik a segítségnyújtási és szolidaritási hálózatokat Magyarországon, és hogyan járulnak hozzá a helyi közösségi kapcsolatok a társadalmi kohézió és reziliencia fenntartásához?
- + *Társadalmi-politikai ügyek terjedése:* Milyen módon terjednek a társadalmi és politikai ügyek a személyes és digitális kapcsolathálózatokban, és mely hálózati struktúrák segítik vagy gátolják az információk eljutását?

2. ELMÉLETI HÁTTÉR

A társadalomtudományi hálózatkutatás abból a felismerésből indul ki, hogy a társadalmi jelenségek elsősorban nem elszigetelt egyének vagy zárt csoportok tulajdonságaiból, hanem a közöttük kialakuló kapcsolatok mintázatából és szerkezetéből érthetők meg. Ez a szemléletváltás a 20. század második felétől fokozatosan átrendezi a szociológia, a közgazdaságtan és a politikatudomány elemzési kereteit: a vizsgálat középpontjába az aktorok egyéni jellemzői mellett a kapcsolati struktúra, a hálózati pozíció és az ezekhez kötődő erőforrások kerültek (Granovetter, 1973; Wellman, 1979).

Bár a hálózatkutatás viszonylag új paradigmaként intézményesült, meghatározó kérdései a klasszikus szociológiai gondolkodás alapproblémáihoz nyúlnak vissza: a közösség és a társadalom viszonyához, a társadalmi integrációhoz és a kohézió forrásaihoz. A kortárs hálózati szemlélet ezekre a kérdésekre két eltérő, egymást kiegészítő irányból reflektál. Castells (1996) makroperspektívájában az információtechnológiai forradalom olyan inflexió pontként jelenik meg, amelynek nyomán a társadalom hierarchikus struktúrái rugalmasabb, hálózati szerveződés felé mozdultak el. Wellman (1979) ezzel szemben mikroperspektívából, a személyes közösségek szituatív és nem területhez kötött szerveződésére összpontosítva távolodott el a zártág logikáját követő csoport- és szubkultúra-elméletektől.

A hálózati szemlélet kibontakozása szorosan összefügg a társadalmi tőke fogalmának elterjedésével, amely a kapcsolatokban rejlő, mobilizálható erőforrásokat teszi empirikusan vizsgálhatóvá (Bourdieu, 1986; Coleman, 1988). A következő alfejezetekben előbb a hálózatkutatás klasszikus örökségét és a társadalmi tőke fogalmi kereteit tekintjük át, majd a digitális átalakulás nyomán felmerülő kortárs kutatási kérdésekre térünk ki, végül pedig a hazai hálózatkutatás előzményeit mutatjuk be, amelyek a jelen vizsgálat közvetlen szakmai háttérét adják.

2.1. A hálózatkutatás klasszikus öröksége és a társadalmi tőke

A modern társadalmak egyik központi feszültsége, hogy a kapcsolódás technikai lehetőségei soha nem látott mértékben bővültek, mégis egyre több jel utal a társas integráció gyengülésére: szűkülő baráti körökre, növekvő magányra, csökkenő intézményi bizalomra. Ennek a paradoxonnak a megértéséhez a kapcsolathálók és a bennük megtestesülő társadalmi tőke empirikus vizsgálata kínálja a legközvetlenebb eszközt: abból a felismerésből indul ki, hogy a kohézió, a támogatás és az egyenlőtlenségek egyaránt a személyek közötti kapcsolatok mintázatában ragadhatók meg (Granovetter, 1973; Wellman, 1979).

A kérdéskör klasszikus elméleti keretét Durkheim integráció- és anómiafogalma, Tönnies Gemeinschaft–Gesellschaft megkülönböztetése (Tönnies, 1983), Weber közösség- és zárközáselmélete (Weber, 1967; Christian, 2021), valamint Wirth (1938) városiasodásra vonatkozó tézise alapozta meg. A kortárs elemzés eszköztárát a társadalmi tőke fogalma szolgáltatja (Farkas, 2013): Bourdieu a kapcsolathálóból származó erőforrásként, Coleman a közösségi normák és a bizalom hordozójaként értelmezte, Granovetter pedig a gyenge kötések kulcsszerepét emelte ki az információáramlásban és a társadalmi mobilitásban. A ma elterjedt tipológia (magyar áttekintésben Füzér, 2008) megkülönbözteti az érzelmi támogatás terepét jelentő megkötő (bonding), a csoportok közötti információáramlást biztosító összekötő (bridging), valamint a hierarchikusan eltérő pozíciójú szereplők közötti kapcsolatokra vonatkozó összekapcsoló (linking) tőkét.

Mindez közvetlenül kijelöli azokat a kérdéseket, amelyekre a magyar társadalom kapcsolati szerkezete kapcsán empirikusan választ keresünk: mennyire kiterjedtek és sűrűek a családi, baráti és szomszédsági hálózatok, hogyan érhetők el a magas státuszú kapcsolatok, és milyen mértékben jellemző az elszigeteltség vagy a bizalomhiány. Ugyanakkor a társadalmi tőke nem minden formája egyértelműen pozitív hatású: a túlzottan zárt hálózatok, a bennfentes klikkek és a nepotizmus ugyanúgy a jelenség megnyilvánulásai (Füzér, 2008), ami indokoltá teszi a mintázatok árnyalt empirikus feltárását.

2.2. A hálózatkutatás kortárs kérdései

A kortárs kutatás másik sürgető kérdése, hogy a digitális platformok és a közösségi média miként alakítja át a társadalmi kapcsolódás és a nyilvánosság szerkezetét. Ez nem pusztán technológiai változás: az online platformok az információhoz való hozzáférés, a vélemények kialakulása és a csoportidentitások szerveződésének közegévé váltak, így közvetlenül hatnak a kohézió, a bizalom és a polarizáció feltételeire.

Az információszerzés egyre nagyobb arányban algoritmikusan szelektált tartalmakon keresztül történik (Bajomi-Lázár, 2009), és különösen a fiatalabb generációk elsősorban a közösségi médiában – főként TikTokon és Instagramon – találkoznak a hírekkel (Bengtsson–Johansson, 2022; Hendrickx, 2024). A homofília – az a tendencia, hogy az emberek hasonló jellemzőkkel bíró másokhoz kötődnek – a platformok algoritmikus logikájában felerősödve visszhangkamrákhoz és filterbuborékokhoz vezethet; egyes kutatások ebben a polarizáció és a radikalizálódás tényezőjét látják (Vincze, 2019; Ekici, 2025), míg más elemzések árnyaltabban kezelik az összefüggést (Ross Arguedas et al., 2022). Az álhírek és a dezinformáció terjedése tovább nehezíti a valóság és a hamis tartalmak megkülönböztetését (Shu et al., 2017; Newman, 2023). E folyamatok közvetlenül érintik a jelen kutatás kérdéseit: hogyan tájékozódnak a magyar társadalom különböző csoportjai, mennyire homogén vagy

heterogén környezetben alakulnak ki vélemény- és értékközösségeik, és hogyan strukturálódnak ennek nyomán a nemzeti identitás és a csoportközi távolságok.

2.3. A hazai hálózatkutatás előzményei

A fenti kérdések magyar kontextusba helyezéséhez a hazai hálózatkutatás bő három évtizedes hagyománya nyújt támpontot. A terület meghatározó hazai előzménye Angelusz Róbert és Tardos Róbert szöveggyűjteménye (Angelusz & Tardos, 1991), amely a kapcsolathálózati szemléletet a magyar szociológiában meghonosította. További fontos hozzájárulás Utasi Ágnes mikrotársadalmi kapcsolatokról és szolidaritásról szóló munkája (Utasi, 2002), Albert Fruzsina és Dávid Beáta barátság-szociológiai elemzése (Albert & Dávid, 2007), valamint Csizmadia Zoltán a kapcsolathálózati szemlélet és a társadalmi tőke szakirodalmát áttekintő tanulmánya (Csizmadia, 2008).

A szakirodalom visszatérő megállapítása, hogy a magyar társadalomra a nemzetközi összevetésben szűk kapcsolatháló és a közintézményekkel szembeni alacsony bizalom jellemző, miközben az informális – elsősorban rokoni és baráti körre épülő – szolidaritás viszonylag erős maradt. A kapcsolati erőforrások eloszlása markánsan egyenlőtlen: a magasabb státuszú, iskolázottabb csoportok szignifikánsan kiterjedtebb hálózatokkal rendelkeznek, míg az alacsonyabb iskolázottságú, vidéki és idős rétegek körében a hálózati elszigeteltség kockázata fokozott (Megyesi–Hajdu, 2017); területi metszetben az összetartó (bonding) tőke a periférián gyakran erősebb, ugyanakkor az összekötő és az összekapcsoló tőke hiánya gátolja a mobilitást és az erőforrásokhoz való hozzáférést (Tomay, 2019). A jelen kutatás ezekre az előzményekre építve, vegyes módszertanú keretben egyszerre térképezi fel a magyar társadalom kapcsolati szerkezetét, médiahasználatát, valamint identitásbeli és értékbeli törésvonalait – azaz azt a három dimenziót, amelyben ma a társas integráció kérdése leginkább feszítő módon vetődik fel.

3. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

3.1. Kapcsolathálózatok és társadalmi tőke a mindennapokban

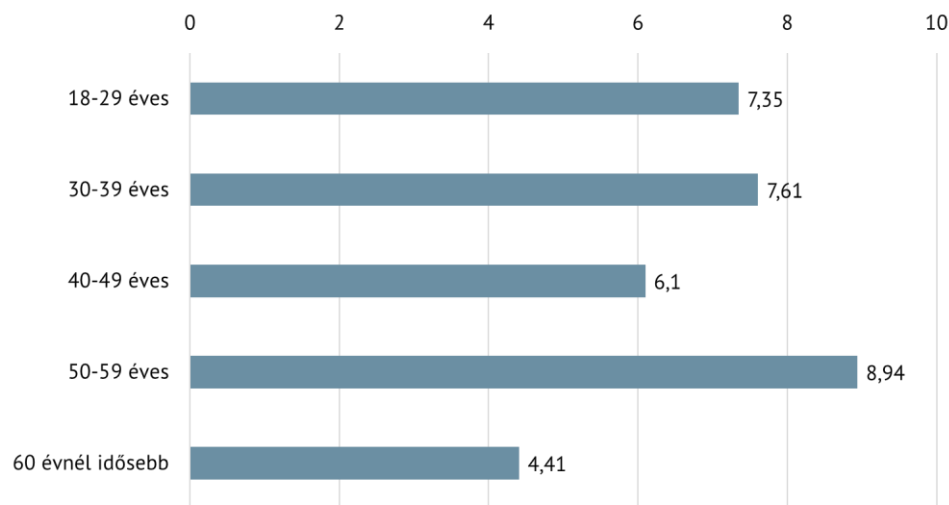
A szakirodalom alátámasztja, hogy a kapcsolathálók kifejezetten nagy befolyással bírnak az egyének életére, nem csak státuszának, hanem akár egészségügyi helyzetének szempontjából is. Az alábbi fejezetben bemutatjuk, hogy ezek a kapcsolatok hogyan alakulnak a magyar társadalomban, milyen erősek a családi, baráti kapcsolataik, valamint a gyenge kötések erejéhez csatolva a magas státuszú kapcsolatokra is kitérünk.

A válaszadók többsége, 62 százaléka házasságban él, 21,5 százalékuk nőtlen vagy hajadon, az özvegyek és elváltak aránya egyaránt 8 százalék körül alakul. A férfiak között valamivel többen élnek házasságban, ugyanakkor az özvegyek és elváltak között nagyobb arányban találunk nőket – ez részben a halálozási mintázatok demográfiai sajátosságaira vezethető vissza. Életkor szerint a 18–29 évesek 72 százaléka még egyedülálló, de már több mint negyedük házas; a 40–49 évesek kétharmada házasságban él, az özvegyek aránya pedig a 60 év felettiek körében emelkedik meg.

Az átlagos baráti kör 6,46 főből áll (medián 4 fő). A férfiaknak átlagosan eggyel több barátjuk van, mint a nőknek. A legtöbb baráttal az 50–59 évesek (8,9 fő), a legkevesebb pedig a legidősebb korcsoport, ahol a barátok átlagos száma 4,4 fő. A válaszadóknak mindössze 5,9 százaléka találkozik baráti társaságával hetente, 10,1 százalékuk havonta. A heti találkozások aránya a 18–29 évesek körében 42,8 százalék, ez az életkor növekedésével folyamatosan csökken. A baráti kör teljes hiánya a 60 év felettieknél a legmagasabb (18,8 százalék), és a községekben élő idősök 24 százaléka egyáltalán nem rendelkezik baráti társasággal. A válaszadók életében átlagosan 2,7 olyan személy van, akivel legbensőbb ügyeiket meg tudják beszélni; a nőknél ez kissé magasabb (2,8 fő). Érzelmi és mindennapi támogatást a megkérdezettek elsősorban párjuktól (a jelölések aránya 47,8 százalék) és tágabb rokonságuktól kapnak; meglepő módon a barátokat megelőzve a munkahelyi főnök a következő legfontosabb támasz, míg a szomszédok és segítő szakemberek segítő szerepe minimális.

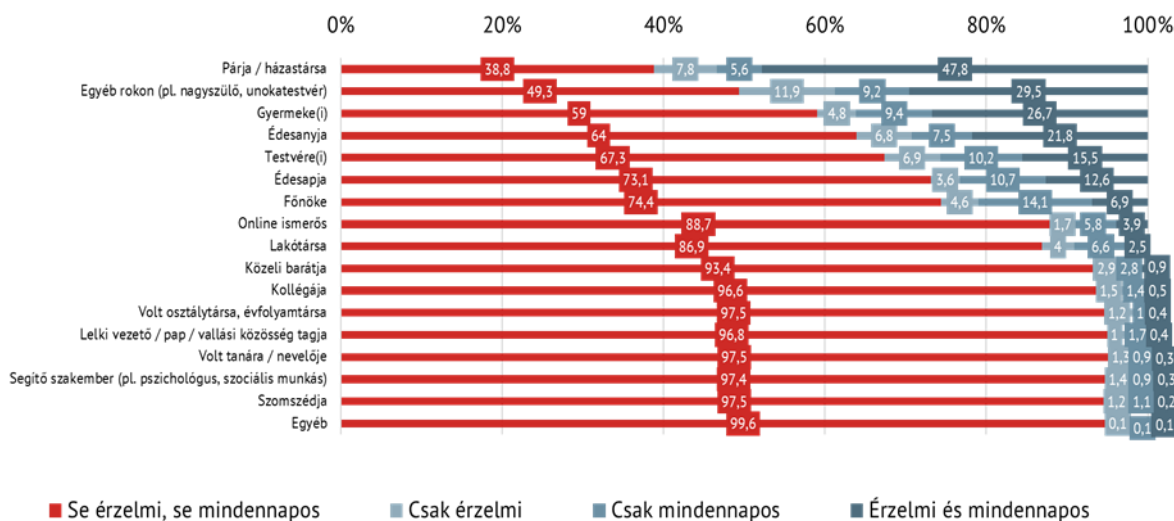

**1. ÁBRA: KÖRÜLBELÜL MENNYIEN TARTOZNAK AZ ÖN BARÁTI TÁRSASÁGÁBA?
KORCSOPORT SZERINT, ÁTLAG (N = 4801)**

Forrás: Századvég szerkesztés

2. ÁBRA: KITŐL KAP ÉRZELMI VAGY MINDENNAPI TÁMOGATÁST? (%) (N = 4998)

Forrás: Századvég szerkesztés

Az elérhető társadalmi tőke kérdésében az is fontos, hogy a kapcsolathálók milyen erőforrásokhoz férnek hozzá, melyek azok, amelyeket meg tudnak osztani egymással. A kapcsolathálón belül elérhető erőforrások közül a legtöbben kölcsönös segítőkésszeggel, közös élményekkel és emlékekkel, szokásokkal és hagyományokkal, valamint szoros emberi kötelékekkel rendelkeznek. A legkevésbé gyakori közösségi erőforrások a könnyen értékesíthető vagyontárgyak és a pénzügyi tartalékok.

A kvantitatív adatok megerősítik, hogy a társadalmi tőke eloszlása a magyar felnőtt lakosság körében erősen rétegzett, és szorosan összefügg a társadalmi státusszal, az iskolai végzettséggel és a települési környezettel. A rokoni kapcsolathálózatok elsősorban a vidéki, alacsonyabb végzettségű csoportokban a legerősebbek, míg a baráti kapcsolatok száma életkori és nemi különbségeket követ: az 50–59 évesek körében a legmagasabb, a férfiak több, de felszínesebb, a nők kevesebb, de mélyebb barátságokat tartanak fenn. A bizalmi kapcsolatok száma a magasabb végzettségűeknél nagyobb, az életkorral csökken, és a nők átlagosan erősebb bizalmi hálóval rendelkeznek.

A stratégiai társadalmi tőke – magas presztízsű ismeretségek, mozgósítható erőforrások – szintén egyenlőtlenül oszlik el: a felsőfokú végzettségűek érik el leginkább a hierarchikus, *linking* (összekapcsoló) jellegű kapcsolatokat. Ugyanakkor érdekes módon a magas státuszú ismeretségek és a mozgósítható erőforrások a falvakban, illetve a vármegyeszékhelyeken a legmagasabbak, míg a főváros minden dimenzióban a legalacsonyabb értékeket mutatja.

Coleman tipológiája szerint a magyar társadalomban a bonding tőke a domináns, különösen vidéken, ahol a rokonsági hálók részben bridging és linking funkciókat is betöltenek a helyi elit közvetlen elérhetősége révén. A bridging és linking tőke ezzel szemben inkább a magasabb végzettségű, mobilis rétegekre jellemző. A magyar kapcsolathálózatok tehát kettős mintázatot mutatnak: zártabb, de kiterjedt primer hálózatok jellemzik a vidéki és alacsonyabb státuszú csoportokat, míg a stratégiaileg releváns, heterogénebb társadalmi tőke a képzetesebb rétegek sajátja.

3.2. Tájékoztatás, kommunikáció és közösségi média

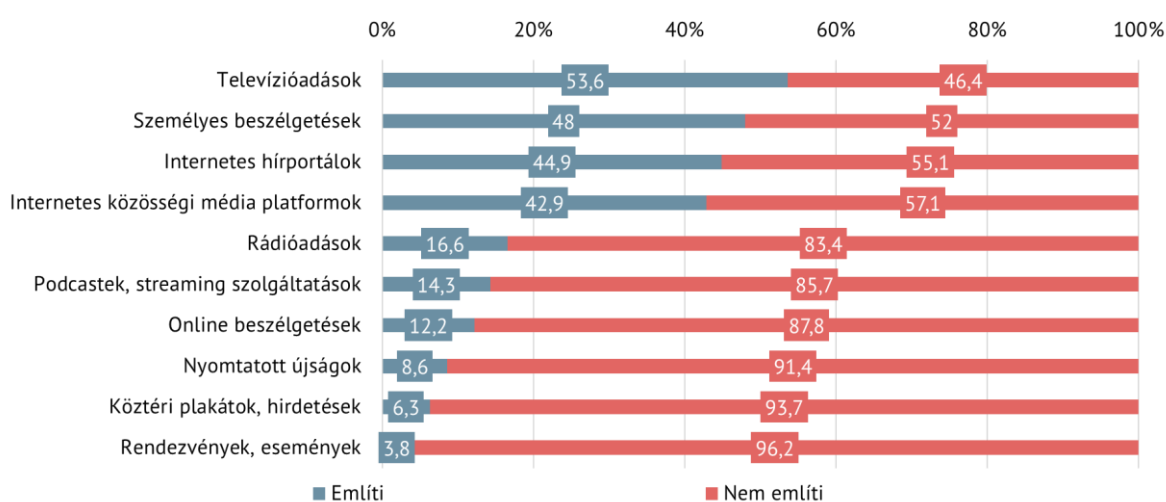
A tájékozódás és információszerzés folyamatai az elmúlt évtizedekben radikálisan átalakultak, és ma már a hagyományos, személyes és digitális források összetett hálózatában zajlanak. A szakirodalom rávilágít arra, hogy a médiahasználat mintázatait egyszerre határozzák meg technológiai, társadalmi és generációs tényezők, miközben a hitelesség, a kritikai gondolkodás és a médiatudatosság egyre hangsúlyosabb szerephez jutnak. Ezekkel összhangban a következő fejezetben vizsgáljuk, hogy a magyar társadalom honnan tájékozódik, hol vannak buborékjaik, és hogyan használják a közösségi médiát a mindennapokban.

A megkérdezettek tájékozódási szokásait vizsgálva a televízió áll az élen: a válaszadók több mint fele, 53,6 százaléka jelölte meg elsődleges hírforrásként. A második helyen a személyes beszélgetések állnak 48 százalékkal, vagyis a közvetlen emberi kapcsolatok ma is meghatározó szerepet játszanak az információáramlásban. Az internetes hírportálok (44,9 százalék) és a közösségimédia-platformok (42,9 százalék) is viszonylag sokak számára jelentik az elsődleges tájékozódási forrást.

A hírforrásokat tekintve a további lehetőségek alacsonyabb elérést mutatnak. A rádió (16,6 százalék) és a podcastek, streaming szolgáltatások (14,3 százalék) már jóval kevesebbekhez jutnak el, a nyomtatott sajtó és a köztéri reklámok pedig 10 százalék alatti jelölési aránnyal szorultak a perifériára. A legkevésbé népszerű forrásnak a rendezvények és események bizonyultak, mindössze 3,8 százalékos jelölési aránnyal.

3. ÁBRA: KÉRJÜK, VÁLASSZA KI A FELSOROLTAK KÖZÜL AZOKAT – DE LEGFELJEBB HÁRMAT –, AHONNAN A LEGTÖBB, ÖN SZÁMÁRA FONTOS INFORMÁCIÓRÓL, HÍRRŐL, ÚJDONSÁGRÓL ÉRTESÜLNI SZOKOTT! (%)

Forrás: Századvég szerkesztés

A kutatásban azt is megvizsgáltuk, hogy mely közösségimédia-platformok legnépszerűbbek a társadalomban. Az eredmények szerint legtöbben a Facebookot használják (78,3 százalék), közel 24 százalékponttal többen vannak jelen rajta, mint a második helyezett YouTube-on, amelyet a válaszadók 54,9 százaléka használ. A TikTok és az Instagram is a népszerűbb platformok közé tartozik, ugyanakkor a TikTok népszerűsége megelőzi az Instagramét. A válaszadók 9,2 százaléka használja a Pinterestet, 6,9 százaléka pedig a Snapchat-et. A többi platform kevésbé elterjedt, a mintában 5 százalék alá esik a használati arányuk (X, LinkedIn, Discord, Tinder és már társkereső platformok, Threads, Tumblr). A válaszadók 15,9 százaléka úgy nyilatkozott, hogy egyáltalán nem használ közösségi médiát.

A válaszadók leggyakrabban családi, baráti események, valamint szórakoztatónak tartott képek és videók megosztására használják a közösségi médiát. A legkevésbé népszerű tartalmak a munkahelyen és iskolában elért sikerek, valamint a személyes nehézségek és kudarcok. A nők a legtöbb tartalom tekintetében aktívabbnak számítanak, de a férfiak nagyobb arányban posztolnak a hobbijaikról, illetve politikai és társadalmi véleményeikről.

A közösségi médiában megosztott tartalmak típusa és gyakorisága erősen életkorfüggő: a 18–29 évesek a legaktívabbnak, és szívesen osztanak meg szórakoztató, személyes és családi

tartalmakat, míg az életkor előrehaladtával a megosztási aktivitás fokozatosan csökken. Az 50 év felettiek körében már közel 30 százaléka egyáltalán nem tesz közzé semmit, szemben a fiatalok 15 százalékával. Kivételt képeznek a politikai és társadalmi vélemények, amelyek megosztása minden korosztályban hasonlóan alacsony, 12–15 százalék körüli szinten mozog.

A kvantitatív felmérés eredményei a magyar felnőtt lakosság médiahasználatának mélyen gyökerező generációs és iskolázottsági kettéosztottságát tárják fel: a televízió maradt a legszélesebb körben használt egyedi információforrás, de az idősebb és alacsonyabb végzettségű csoportok körében különösen domináns, míg a fiatalabb, digitális bennszülöttek és a magasabb végzettségűek inkább online hírportálokat és közösségi médiát használnak. A közösségi médiát a felhasználók döntő többsége passzívan, elsősorban kapcsolattartásra és szórakozásra használja, saját tartalmakat ritkán oszt meg – ez csökkenti az aktív önszelekción alapuló visszhangkamrák kialakulásának valószínűségét, ugyanakkor az algoritmusok szerepét felerősíti az információsűrítésben. Bár a véleménybuborékok kialakulásának feltételei adóttak, a válaszadók – különösen a fővárosiak – heterogénnek érzékelik saját online kapcsolati hálójukat, ami részben ellensúlyozhatja ezt a kockázatot.

3.3. Identitás, értékek és társadalmi távolságok

A magyar nemzeti identitás szerkezetében az elmúlt években jelentős átrendeződés zajlott: 2023-ra a társadalom közel kétharmada kozmopolita attitűdöt mutatott, miközben a hagyományos nacionalizmus visszaszorult, és a nemzeti büszkeség elsősorban történelmi, kulturális és sportsikerekből táplálkozik (Csepeli – Örkény, 2024). László és Makay (2021) kutatása szerint az erkölcsileg elfogadható nemzeti identitás építőköveit illetően viszonylagos társadalmi konszenzus uralkodik, amely a kultúrnemzeti felfogáshoz áll közel; a büszkeségelemek alapján négy csoport – érték-, történelem-, sikeresség-, valamint környezetközpontú – azonosítható, amelyeket nem választanak el mély szociológiai törésvonalak, az értékrendi különbségek viszont annál markánsabbak.

A következő fejezetben a kvantitatív elemzésen keresztül bemutatjuk, hogy a magyar társadalom számára mit jelent a nemzeti büszkeség, mely értékek meghatározók, és milyen csoportok felé erősebb vagy gyengébb a szimpátia és társadalmi közelség. Így a kvantitatív eredmények a társadalmi távolságok és identitásbeli különbségek finomabb rétegződésének feltárását szolgálják.

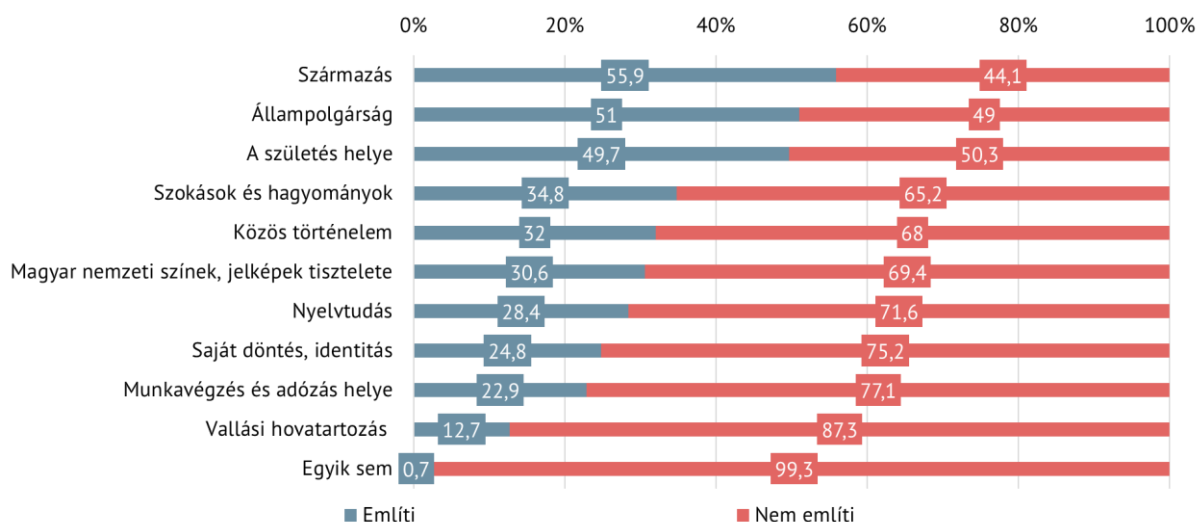
A kérdőív segítségével megvizsgáltuk, hogy a válaszadók szerint mely elemekből épül fel a magyar identitás, azaz mely tényezők határozzák meg, hogy valaki magyarnak tekinthető-e. Nem volt olyan válaszlehetőség, amelyre a válaszadók felénél többen szavaztak volna, így megállapíthatjuk, hogy az eredmények meglehetősen differenciáltak. A sorrendbe állított

gyakoriságok között első helyen szerepel a származás, amelyet a válaszadók 55,9 százaléka említett, ezt követi az állampolgárság 51 százalékkal, majd a születés helye 49,7 százalékkal. Ezek a kategóriák meghaladják a 40 százalékos jelölési arányt, míg a következő tényezők, mint a szokások és hagyományok (34,8 százalék), a közös történelem (32százalék), valamint a magyar nemzeti színek és jelképek tisztelete (30,6 százalék) már alacsonyabb említési arányt mutatnak.

A nyelvtudást a válaszadók 28,4 százaléka jelölte meg, mint a magyarság feltételét, ezt követi a saját döntés, identitás (24,8 százalék), illetve a munkavégzés és adózás helye (22,9 százalék). A magyarság meghatározásában még kevesebben tartották fontosnak a vallási hovatartozást (12,7 százalék). Generációs különbségek leginkább a magyar nemzeti színek és jelképek tiszteleténél megfigyelhetők; a korcsoportok emelkedésével növekszik a jelentősége, a 18–29 éves korosztálynak 28,9 százaléka jelölte meg, míg a 60 év felettek körében már 33 százalék a jelölések aránya. Hasonló tendenciák látszódnak a szokások és hagyományok esetében is.

4. ÁBRA: ÖN SZERINT A KÖVETKEZŐK KÖZÜL MELY TÉNYEZŐK HATÁROZZÁK MEG, HOGY VALAKI MAGYARNAK TEKINTHETŐ-E? (%) (N = 5000)

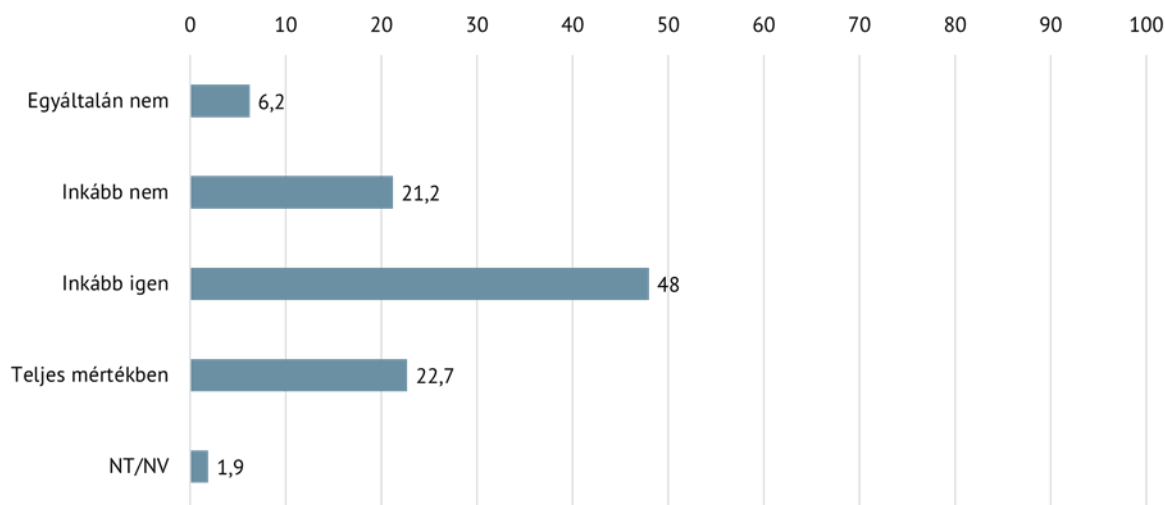

Forrás: Századvég szerkesztés

A válaszadóknak arra a kérdésre is válaszolniuk kellett, hogy véleményük szerint napjainkban magyarként mennyire érezheti magát biztonságban az ember. A válaszadók döntő többsége szerint a magyar ember inkább, vagy teljes mértékben biztonságban érezheti magát, a válaszadók 70,7 százaléka választotta ezt a két válaszlehetőséget, ugyanakkor a 4-es, „inkább igen” kategória volt a leggyakoribb. A válaszadók 21,2 százaléka szerint az ember magyarként inkább nem érezheti biztonságban magát, 6,2 százalékuk szerint pedig egyáltalán nem.

**5. ÁBRA: ÖN SZERINT NAPJAINKBAN MAGYARKÉNT MENNYIRE ÉREZHETI MAGÁT
BIZTONSÁGBAN VAGY SEM AZ EMBER? (EMLÍTÉSEK ARÁNYA) (%) (N = 5000)**

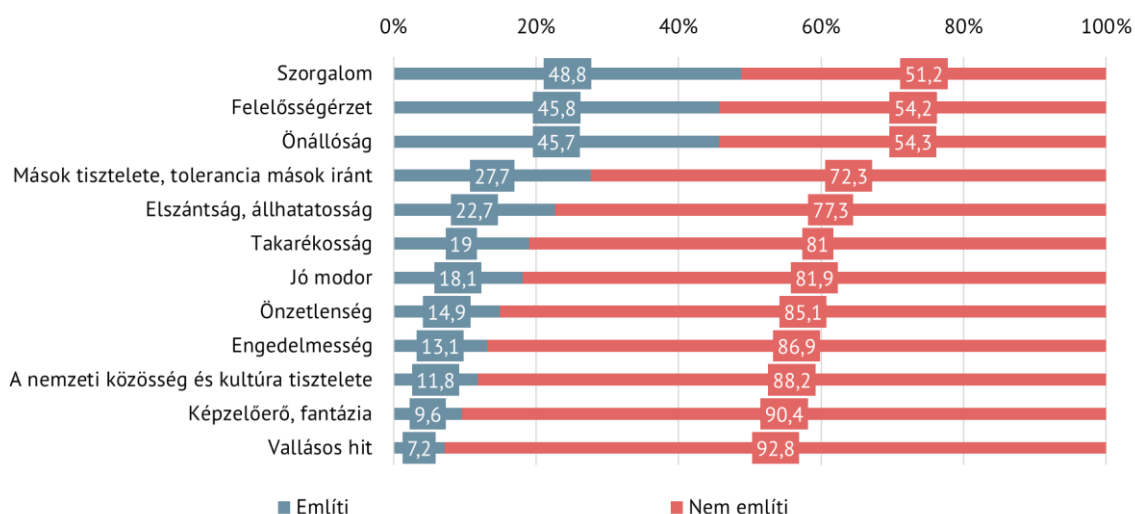

Forrás: Századvég szerkesztés

A magyar társadalomban a gyermeknevelés szempontjából legfontosabbnak ítélt értékek élén pragmatikus, életvezetési képességek állnak: a szorgalom (48,8 százalék), a felelősségérzet (45,8 százalék) és az önállóság (45,7 százalék) messze megelőzik a többi tulajdonságot. Ezt követi a tolerancia és mások tisztelete (27,7 százalék), az elszántság (22,7 százalék), valamint a takarékoság (19 százalék), míg olyan értékek, mint a jó modor, az önzetlenség vagy az engedelmesség már jóval kevesebbeknek fontosak. A sor végén a nemzeti kultúra tisztelete (11,8 százalék), a képzelőerő (9,6 százalék) és a vallásos hit (7,2 százalék) szerepelnek. A legfiatalabb, 18–29 éves korosztály értékrendje nagyrészt egybeesik a teljes mintával, ugyanakkor néhány eltérés is megfigyelhető: körükben a felelősségérzet és az elszántság valamivel hangsúlyosabb, a takarékoság és az önzetlenség viszont kevésbé fontos, és a képzelőerőt is mintegy 3 százalékponttal többen tartják átadandó értéknek.

**6. ÁBRA: ÖN SZERINT A KÖVETKEZŐK KÖZÜL MELYEKRE LEGFONTOSABB
NEVELNI, TANÍTANI A GYEREKEKET? LEGFELJEBB HÁROM LEHETŐSÉG
VÁLASZTHATÓ. (%) (N = 5000)**

Forrás: Századvég szerkesztés

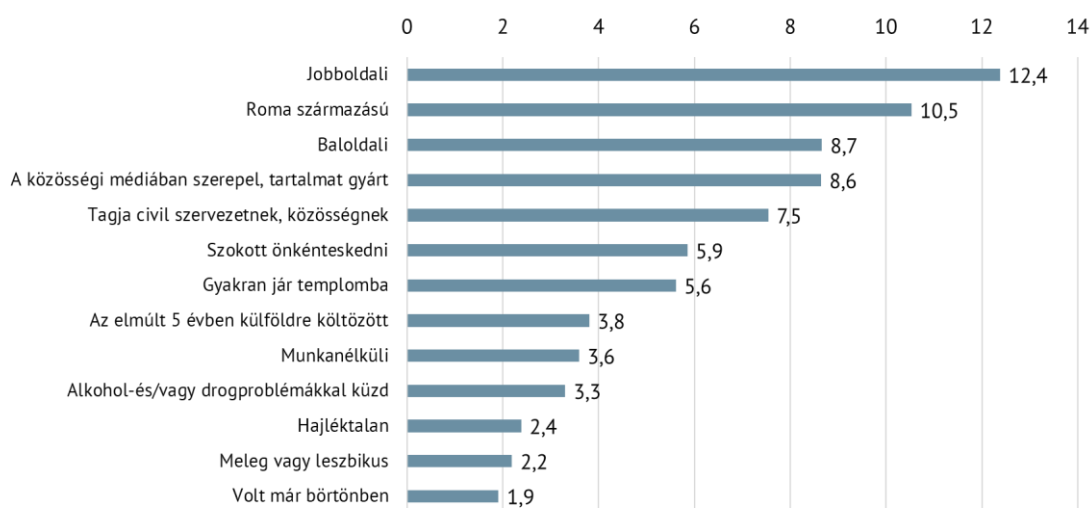
A kutatás keretében megvizsgáltuk, hogy a magyar társadalom tagjai hogyan viszonyulnak különböző társadalmi csoportokhoz: a válaszadóknak egy felsorolt lista alapján kellett megítélniük, hogy az egyes csoportokat mennyire tartják szimpatikusnak. Az eredmények alapján kirajzolódik egy határozott hierarchia: a lista élén a „hagyományos” társadalmi csoportok állnak – a vidékiek (84,2 százalék), az idősek (82,8 százalék) és a fiatalok (82,7 százalék) élvezik a legmagasabb pozitív megítélést –, őket követik a szegények (77,6 százalék) és a szakképzett munkások, akik iránt szintén erős szimpátia mutatkozik. Az értelmiségiek, vállalkozók és budapestiek már valamivel megosztottabb képet mutatnak, a negatív vélemények aránya itt kezd számottevővé válni. A legnagyobb törésvonalak az ideológiai alapon definiált csoportoknál jelennek meg: a konzervatívok 56,5 százalékos, a liberálisok 52,5 százalékos pozitív megítélése mögött közel 30–33 százalékos elutasítás húzódik, ami a politikai identitás mentén szerveződő megosztottságra utal. A sort a politikusok zárják, akiket a válaszadók csupán 24,2 százaléka tart szimpatikusnak, miközben közel 69 százalékuk negatívan vélekedik róluk.

A válaszadók körében felmértük, hogy különböző társadalmi csoportok tagjai közül hányat ismernek, és ezen ismerőseik közül hányban bíznak meg, majd az ismerősök és a bizalmat élvezők számát arányosítottuk, a csoportba vetett bizalom arányának vizsgálatára. Az elemzést többek között hátrányos helyzetű csoportok vonatkozásában, társadalmi aktivitást indikáló csoportok esetén, vagy politikai csoportosulások mentén végeztük el. Ezekre példák lehetnek a hajléktalanok, a civil szervezetek tagjai, vagy épp a politikai jobboldallal azonosulók. Ezáltal egyrészt feltérképezhetők az egyes társadalmi csoportok távolságai, másrészt vizsgálható adott csoportok megítélése a bizalmi kapcsolatokon keresztül.

Pusztán az ismerősök számosságát vizsgálva az egyes csoportokban egyértelmű, hogy a legnagyobb ismertséggel átlagosan a jobboldali személyek rendelkeznek, melyet a roma származású ismerősök követnek. Szintén átlagosan több mint 10 Fidesz-szavazót ismernek a kérdezettek. Átlagosan 3-nál kevesebb a hajléktalan, meleg vagy leszbikus, illetve börtönviselt ismerősök száma.

7. ÁBRA: SZEMÉLYESEN ISMER-E OLYASVALAKIT (HÁNY FŐ), AKIRŐL TUDJA, HOGY... (ÁTLAG) (N=4998)

Forrás: Századvég szerkesztés

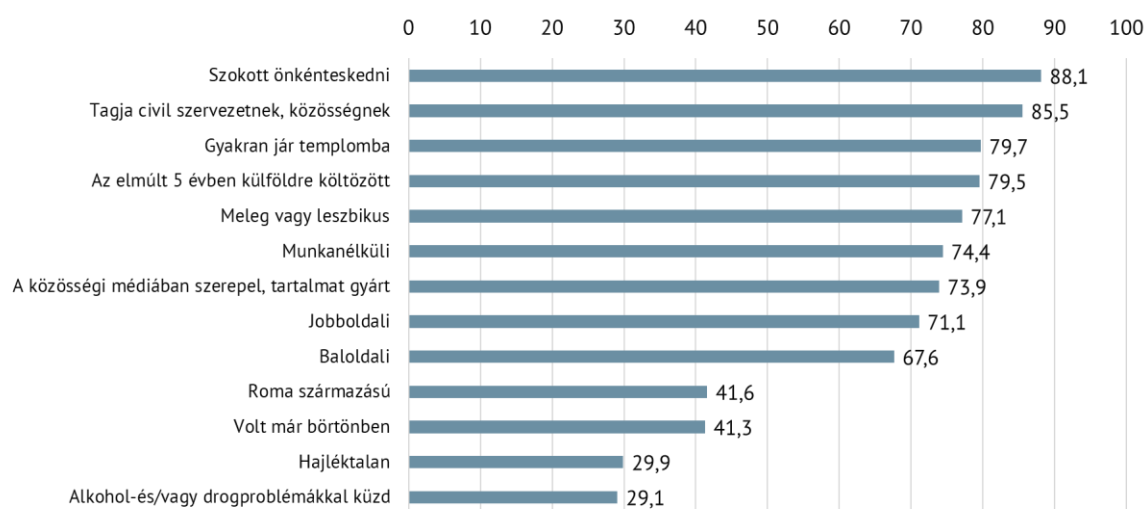
Jelentősen eltérő képet kapunk abban az esetben, ha nem pusztán az adott csoportba tartozó ismerősök számát vizsgáljuk, hanem azt, hogy az ismerősök közül mekkora arányban szavaznak bizalmat a személyeknek. A legnagyobb bizalmat az önkénteseknek szavazták meg a kérdezettek, átlagosan az ilyen ismerősök 88,1 százalékában megbíznak. Hasonlóan, magas bizalmi szintnek örvendenek a civil szervezetek tagjai is, 85,5 százalékos átlagos arányszámmal. Várható eredmény, hogy a legalacsonyabb bizalmi arány az alkohol- és drogproblémákkal, valamint a hajléktalan ismerősökkel hozható összefüggésbe, melyet közel azonos aránnyal a börtönviseltség és a roma származás követ. A politikai vonatkozású csoportok a vizsgált szempontok középmezőnyébe kerültek. Ezen belül magasabb bizalmi szintet mutattak a politikai jobboldalhoz tartozók, valamint az ahhoz köthető pártok szavazói felé, mint a politikai baloldalhoz tartozó ismerősök esetén.

A korcsoportok esetén markáns eltérést három párt szavazói körében tapasztalhatunk. A fiatalok nagyobb bizalmat szavaznak átlagosan a Mi Hazánkra, valamint a Tiszára voksoló ismerőseiknek, míg az idősek körében ez inkább a Fidesz-szavazó ismerősökről mondható el. A településtípus nagyobb választóvonalnak látszik több csoport esetén is. A kisebb településen élők magasabb bizalmi szintet mutatnak a gyakori templomba járó ismerősök felé, illetve azok felé, akik az elmúlt 5 évben külföldre költöztek. A fővárosban élők több csoport felé

is nyitottabbak és bizakodóbbak, még olyan elszigeteltebb csoportok esetén is ez mondható el, mint a hajléktalanok vagy az alkohol vagy drogproblémákkal küzdők. Ugyanez mondható el a felsőfokú végzettséggel rendelkezőkről is, akik általában véve magasabb arányban szavaznak bizalmat szinte minden társadalmi csoportba tartozó ismerőseiknek.

**8. ÁBRA: MEKKORA ARÁNYBAN SZAVAZ BIZALMAT AZON ISMERŐSEI FELÉ,
AKIK... (SZÁZALÉKOS ARÁNY ÁTLAGA) (N=4998)**

Forrás: Századvég szerkesztés

A kvantitatív felmérés eredményei alapján a magyar társadalom nemzeti identitása elsősorban aszkriptív és nacionalista tényezőkre épül: a válaszadók többsége a születést, az állampolgárságot és a származást tekinti a magyarsághoz tartozás meghatározó feltételeinek, miközben a kozmopolita, önrendelkezésen alapuló identitásfelfogás – bár a magasabb végzettségűek körében felértékelődik – összességében mérsékelt szerepet játszik. A nemzeti identitáshoz kötődő érzelmi viszonyulás összetett képet mutat: a büszkeség a leggyakrabban megjelölt érzelem (18,4%), ugyanakkor a fővárosi lakosság körében a semleges és negatív skálapontok erőteljesebben jelennek meg. A gyermeknevelési értékek tekintetében a pragmatikus, modern orientáció dominál – a szorgalom, a felelősségérzet és az önállóság kiemelkedő szerepe jól illeszkedik a szakirodalom által azonosított modern nevelési értékrendhez, míg a hagyományosan elvárásnak tekintett engedelmesség és takarékoság háttérbe szorul (Dusa, 2020).

A társadalmi szimpátia és bizalom vizsgálata markáns társadalmi távolságokat tár fel. A legnagyobb szimpátiát a vidékiek, a fiatalok és az idősek élvezik, míg a politikusokat a válaszadók több mint kétharmada (68,8%) inkább nem vagy egyáltalán nem tartja szimpatikusnak, ami az intézményes politikával szembeni széles körű bizalmatlanságra utal.

A bizalmi kapcsolatok mintázatában szintén jelentős egyenlőtlenségek mutatkoznak: a stigmatizált és hátrányos helyzetű csoportok – köztük a roma származásúak és a hajléktalan, illetve szenvedélybeteg személyek – a legalacsonyabb bizalmi arányokat kapják. A csoportközi kontaktus elméletével összhangban (Pettigrew & Tropp, 2006) a fővárosi és magasabb végzettségű csoportok szisztematikusan nyitottabb, diverzifikáltabb kapcsolathálózatokat mutatnak, míg a lakosság szélesebb rétegeiben a homofília és a társadalmi bezárkózás tendenciái dominálnak. A fenyegetésérzet differenciált megjelenése – különösen a végzettségi különbségek mentén – szintén összhangban áll azzal a szakirodalmi megállapítással, miszerint a magasabb fenyegetésérzet fokozza a társadalmi távolságot és a zárt csoportidentitást (Bal et al., 2024).

3.4. Szolidaritás, segítségnyújtás és helyi közösségek

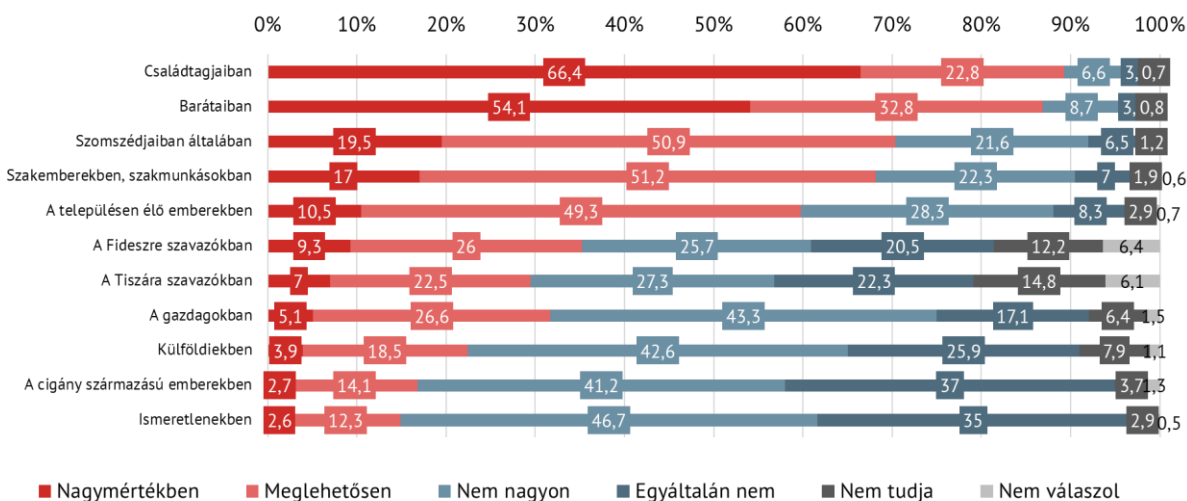
A mindennapi életben megnyilvánuló segítségnyújtás és szolidaritás fontos szerepet játszik a társadalmi kohézió fenntartásában. Ebben a fejezetben áttekintjük, hogy kiknek adnak és kiktől kapnak segítséget az emberek a mindennapokban, valamint, hogy milyen mértékben bíznak különböző kapcsolati köreikben, például a családtagokban, barátokban, szomszédokban vagy az idegenekben. Ezután a helyi közösségek összetartását vizsgáljuk, azon belül is azt, hogy mennyire ismerik egymást a szomszédok, és számíthatnak-e egymásra baj idején. Külön kitérünk az önkéntesség elterjedtségére és arra, milyen erőforrásokkal rendelkeznek a helyi közösségek válsághelyzetekben.

A felmérés eredményei jól tükrözik a magyar társadalomban jól ismert bizalmi hierarchiát: a legmagasabb bizalom a személyes, elsődleges kapcsolatok felé irányul, és fokozatosan csökken a távolabbi, ismeretlenebb vagy stigmatizált csoportok irányában. A családtagok élvezik a legnagyobb bizalmat, amit szorosán követ a barátok iránti bizalom. A szomszédok, szakemberek és a lakóhelyi közösség tagjai iránt már jóval visszafogottabb, de összességében még pozitív bizalmi viszony mutatkozik.

A politikai hovatartozáshoz kötött csoportoknál a bizalom szintje már töredéke az elsődleges kapcsolatokénak: mind a Fidesz, mind a Tisza Párt szavazói iránt mindössze a válaszadók közel egyharmada mutat valamilyen szintű bizalmat. A gazdagok és a külföldiek iránt is mérsékelt a bizalom, és különösen alacsony a roma származásúak vagy az ismeretlenek esetében.

9. ÁBRA: KÉREM, MONDJA MEG, HOGY MENNYIRE BÍZIK VAGY SEM A KÖVETKEZŐKBEN! (%) (N = 5000)

Forrás: Századvég szerkesztés

Megvizsgáltuk a segítségnyújtás és segítségkapás mintázatait is, és az eredmények egyértelműen a személyes kapcsolathálók meghatározó szerepét tükrözik. A segítségnyújtás terén a gyermekek, a barátok és a szülők állnak az élen, míg az intézményi irányú segítség – civil szervezetek, helyi önkormányzatok, vallási közösségek – töredékét teszi ki a személyes kapcsolatok mentén zajló támogatásnak. A végzettség markáns differenciáló tényezőnek bizonyult: a diplomások körében a barátoknak, szülőknek és civil szervezeteknek nyújtott segítség aránya rendre magasabb, mint az alacsonyabb végzettségűeknél, ami a diverzifikáltabb és kiterjedtebb kapcsolathálókra utal.

A segítségkapás irányából vizsgálva a barátok bizonyulnak a legfontosabb erőforrásnak (a válaszadók 47,7 százaléka jelölte meg őket), megelőzve a rokonokat (36,9 százalék), a gyerekeket és a szülőket. Figyelemre méltó területi különbség rajzolódik ki: a községekben élők szignifikánsan nagyobb arányban kapnak segítséget szomszédaiktól (32,8 százalék), mint a fővárosban élők (23,4 százalék), és általánosan a kisebb településeken élők sűrűbb, informálisabb kapcsolathálóra támaszkodnak. Ezzel szemben a fővárosban élők körében a barát-alapú reciprocitás dominál, a szomszédsági és rokoni kapcsolatok szerepe visszafogottabb – ez a városi életmódra jellemző lazább, de szélesebb körű hálózati struktúrát tükröz.

1. TÁBLÁZAT: KAPOTT-E VALAMILYEN SEGÍTSÉGET AZ ELMÚLT EGY ÉVBEN...?
(%) (TELEPÜLÉSTÍPUS SZERINT) (N = 5000)

	Szüleitől	Gyerekeitől, gyerekeiktől	Rokonaitól	Barátaiktól	Szomszédaitól	Helyi önkormányzattól	Civil szervezettől	Vallási, egyházi közösségtől
Főváros	26,2	22,8	31,1	45,9	23,4	2,9	1,7	0,4
Vármegyeszékhely, VMJV	43,3	41,3	37	51,9	23,7	1,8	1,8	0,6
Város	31,5	33,9	36,6	45	24	4,4	1,9	1,7
Község	39	40,4	40,6	48,8	32,8	5,6	1,8	1,9

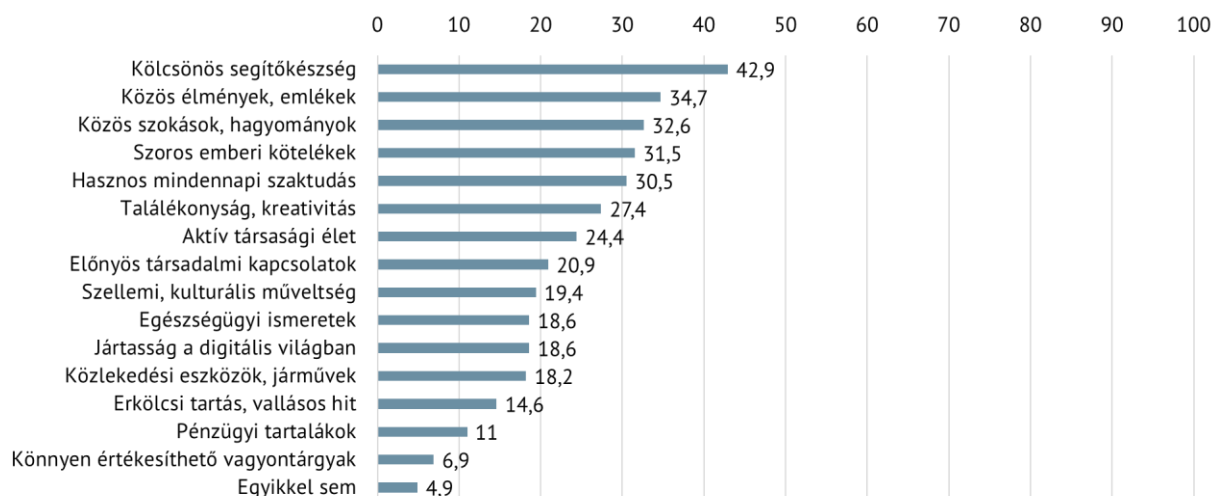
Forrás: Századvég szerkesztés

Az eredmények szerint a közösségi hálózatok legfőbb ereje nem az anyagi javakban, hanem a kölcsönös segítőkészségben és az érzelmi-kulturális kötelékekben rejlik. A leggyakrabban említett közösségi erőforrás a kölcsönös segítőkészség (42,9 százalék), amit a közös élmények és emlékek (34,7 százalék), a közös szokások és hagyományok (32,6 százalék), a szoros emberi kötelékek (31,5 százalék), valamint a hasznos mindennapi szaktudás (30,5 százalék) követnek – ezek együttesen a társadalmi tőke klasszikus összetevőit képviselik. A közösségek tehát elsősorban érzelmi és kulturális alapokon szerveződnek, nem pedig gazdasági erőforrások mentén.

A középmezőnybe a találékonyság és kreativitás, az aktív társasági élet és a társadalmi kapcsolatok előnyössége kerültek, jelezve, hogy a hálózatok egy részének innovatív, kapcsolati tőkén alapuló dinamikája is van. A sor végén kulturális, egészségügyi és technológiai erőforrások állnak (18–19 százalék körüli arányokkal), a pénzügyi tartalékok és az értékesíthető vagyontárgyak pedig a legritkábban említett erőforrások közé tartoznak. Mindez összességében azt a képet rajzolja ki, hogy a magyar társadalom informális közösségei döntően a kapcsolatok minőségére és a szolidaritásra épülnek, miközben az anyagi biztonság és az intézményes erőforrások szerepe ebben a kontextusban háttérbe szorul.

10. ÁBRA: MOST GONDOLJON MINDAZOKRA A CSALÁDTAGOKRA, BARÁTOKRA, ISMERŐSÖKRE, AKIKKEL A BAJBAN SZÁMÍTHATNAK EGYMÁSRA! MILYEN ERŐFORRÁSOKKAL RENDELKEZIK EZ A KÖZÖSSÉG? (%) (N = 5000)

Forrás: Századvég szerkesztés

A felmérés a válsághelyzetekben való segítségnyújtási hajlandóságot is vizsgálta, és az eredmények összességében pozitív képet festenek a magyar társadalomról. A válaszadók 43,5 százaléka nyitott arra, hogy proaktívan keressen segítségnyújtási lehetőségeket katasztrófa sújtotta területeken, ugyanakkor a minta közel fele inkább passzív marad ilyen helyzetekben. Szembetűnőbb a helyi szolidaritás: ha saját lakóhelyüket érintené természeti katasztrófa, a válaszadók több mint 70 százaléka segítene a bajbajutottakon, mindössze 7,1 százalékuk zárkózna el ettől. Markáns területi különbség is kirajzolódik: a községekben élők mutatják a legerősebb elköteleződést (a községben élők 34,8 százaléka teljes mértékben biztos abban, hogy segítene), míg a fővárosban ez az arány jóval alacsonyabb (9,5 százalék), bár a budapestiek körében az általános hajlandóság szintén magas, inkább a mérsékelt pozitív válaszkategóriák dominálnak.

A települések összetartó erejét vizsgálva kitértünk a hovatartozás-érzés kérdésére is. A válaszadók 84,6 százaléka úgy érzi, teljes vagy kisebb mértékben, de a település helyi közösségéhez tartozik, a teljes mértékben egyetértők aránya a vármegyeszékhelyeken és vármegyei jogú városokban a legmagasabb. A válaszadóknak átlagosan 3 olyan szomszédjuk van, akikkel időnként megállnak beszélgetni; az átlag a fővárosban a legalacsonyabb (2,7 fő) és a községekben a legmagasabb (3,23 fő).

A helyi közösségek minőségét tekintve vizsgáltuk a helyi közösségek összetartó erejét, a programok gyakoriságát, a tájékoztatás minőségét, nyitottságát, valamint a segítségnyújtás-és kérés lehetőségeit. A válaszadók több, mint 60 százaléka inkább, vagy teljes mértékben egyetértett azzal, hogy a lakóhelyén erős a helyi közösség összetartó ereje, 19,4 százalékuk

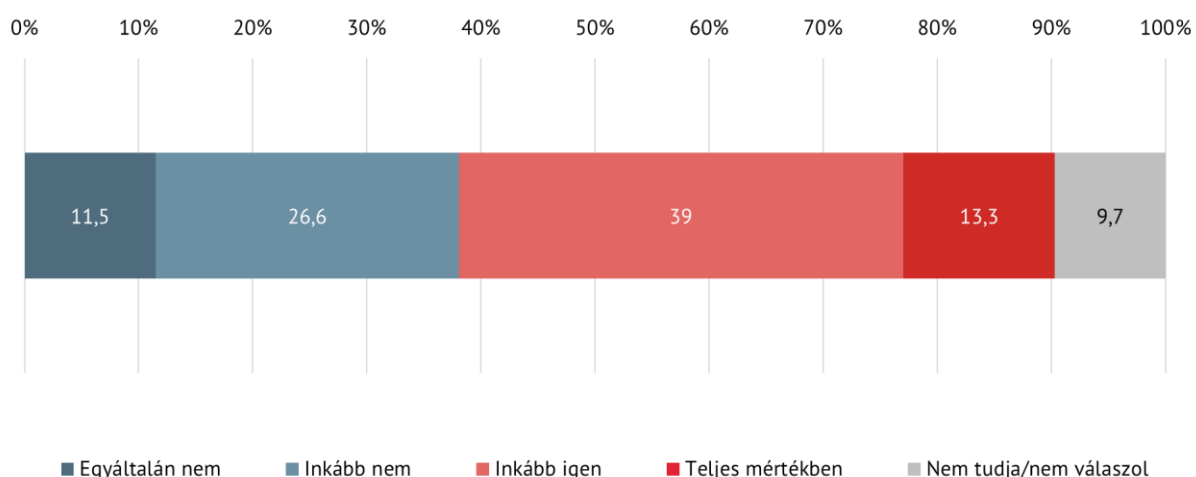

szerint folyamatosan értesülnek a lakóhelyeiket érintő új információkról és változásokról. Magas az egyetértők aránya azzal az állítással kapcsolatban is, hogy a helyi közösség tagjai gyakran szerveznek programokat és eseményeket.

A válaszadók több, mint 70 százaléka szívesen segít egy lakóhelyén élő embernek akkor is, ha az számára ismeretlen, de ha ismerősről van szó, a pozitív válaszok aránya meghaladja a 85 százalékot. A válaszadók 71,7 százaléka tudja, hogy ha segítségre lenne szüksége, kihez fordulhat a közösségben.

A megkérdezettek 16,5 százaléka szerint a helyi közösség nyitott az új ötletek befogadására, további 46 százaléuk is inkább igaznak érezte az állítást. A válaszadók negyede azonban inkább, vagy egyáltalán nem értett egyet az állítással. A válaszadók kifejezetten megosztottak voltak azzal az állítással kapcsolatban, hogy a helyi önkormányzat rendszeresen bevonja a lakosságot a döntéshozási folyamatokba; a válaszadók 38,1 százaléka nem értett egyet vele.

11. ÁBRA: A HELYI ÖNKORMÁNYZAT RENDSZERESEN BEVONJA AZ EMBEREKET A DÖNTÉSHOZÁSI FOLYAMATOKBA. (%) (N = 5000)

Forrás: Századvég szerkesztés

A helyi közösség összetartására és inkluzivitására vonatkozó kérdésekből létrehoztunk egy összetett mutatót, mely a fent leírt szempontokat átlagolja. A mutató maga is 1-től 4-ig tartó skálán mozog, csakúgy, mint az alapkérdések, melyekből létrehoztunk. Ezen skálán az átlagos érték 4980 kérdezetre 2,9 lett, vagyis összességében a legtöbb település vagy kerület inkább összetartónak tekinthető. A mutatót különböző demográfiai szempontok mentén is megvizsgáltuk, nem és korcsoport tekintetében azonban nem találtunk jelentős eltéréseket.

A településtípus vonatkozásában a nagyobb települések között lényegi különbségek szintén nem észlelhetők, az azonban egyértelmű, hogy a községekben az érzékelt összetartás magasabb, mint a városokban vagy a fővárosban. Ezzel összefüggésbe hozható a régióként

tapasztalt eltérés: míg a Dél-Dunántúlon és Észak-Alföldön az összátlaghoz képest alacsonyabb a mutató értéke, addig a dél-alföldi területeken magasabb az összetartás érzékelt mértéke. Iskolai végzettség szerint egy lineáris tendencia vázolható fel, miszerint minél magasabb végzettséggel rendelkező csoport véleményét vizsgáljuk, annál pozitívabb a helyi közösségek összetartásának értékelése.

Eredményeink szerint a magyarországi helyi közösségek működését a személyes, bizalmi alapú mikrokapcsolatok uralják: a család és a szűk baráti kör iránti bizalom kiemelkedően magas, míg a tágabb közösség, a formális intézmények és az önkormányzatok iránti bizalom jóval alacsonyabb. A reziliencia és a közösségi aktivitás szorosan összefügg az anyagi helyzettel és az iskolázottsággal – a kedvezőbb társadalmi pozícióban lévők nagyobb kontrollérzetet és jövőorientációt mutatnak, míg a nélkülözők körében a kiszolgáltatottság dominál.

A szolidaritás erősen informalizált és a közvetlen kapcsolatokra szűkül: az emberek szívesen segítenek családtagjaiknak és barátaiknak, de a tágabb közösség felé irányuló aktivitás ritkább, inkább ad hoc jellegű. A települési összetartozás érzete nem fordítódik automatikusan aktív részvételbe, a civil aktivitás alacsony marad. Mindez egy „töredezett közösségi szerkezetet” rajzol ki: a mikrohálózatok stabilitása egyszerre jelent rezilienciaforrást és a szélesebb társadalmi kohézió korlátját.

3.5. Társadalmi-politikai ügyek és terjedésük a hálózatokban

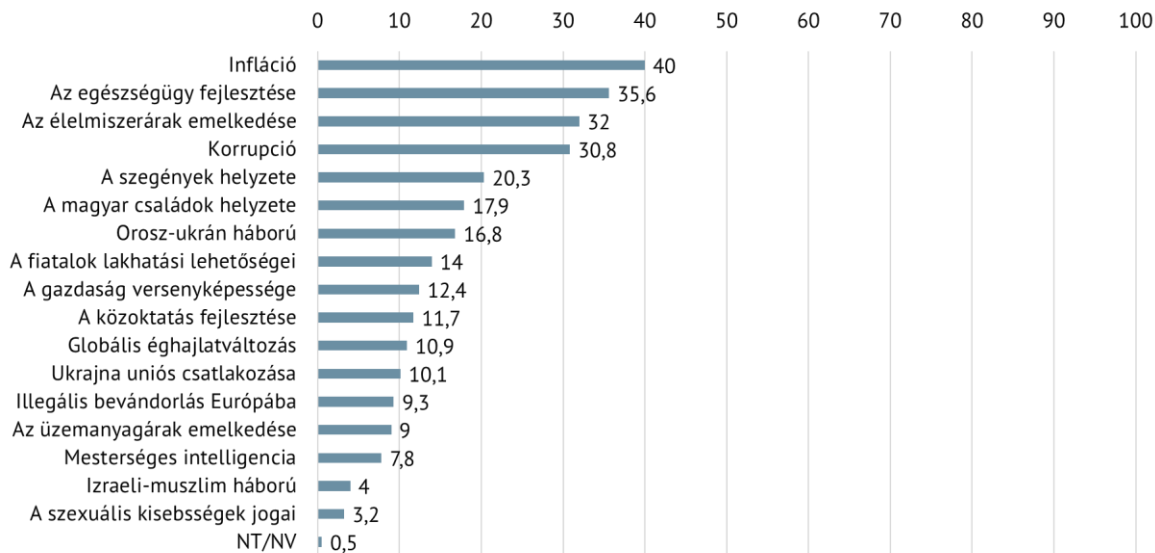
A 21. század információs közegében a társadalmi és politikai témák terjedése radikálisan új keretek között zajlik, ugyanis a kommunikáció napjainkban már nem csupán a hagyományos média közegében és eszközein (televízió, rádió, sajtó) keresztül történik, hanem kiterjed a kiszélesedő személyes kapcsolati hálózatokra és a digitális platformokra is. Az emberek mindennapi diskurzusai, online és közösségi média aktivitása, valamint e digitális hálózatok szerkezete alapvetően befolyásolja, hogy egy-egy ügy vagy vélemény milyen gyorsan és milyen messzire jut el a társadalomban (Barnidge 2017).

A jelenség vizsgálata összetett, így több tudományterület nézőpontjának integrálására van szükség. Jelen fejezet ezt az interdiszciplináris megközelítést alkalmazva elemzi a társadalmi-politikai témák terjedését, különös figyelemmel a hazai viszonyokra, de globális kitekintéssel is. Ennek során kitérünk a véleménybuborékok és visszhangkamrák (echo chamber) jelenségére, az egymással ütköző vélemények hatásaira (polarizáció, konfliktus vagy párbeszéd), valamint arra, hogyan szűrődnek le és alakulnak át az információk a hálózati struktúrákon belül.

A lakosság számára a legégetőbb közéleti témák egyértelműen a megélhetési kérdésekhez kötődnek: az infláció (40 százalék), az egészségügy fejlesztése (35,6 százalék) és az élelmiszerárak emelkedése (32 százalék) került a rangsor elejére, amelyeket a korrupció és a szegények helyzete követ. A lista másik végén geopolitikai és identitáspolitikai témák szerepelnek a legkisebb súllyal. Az izraeli-muszlim háború és a szexuális kisebbségek jogai alig 3–4 százalékos jelölési arányt kaptak, míg az ukrán háború és a magyar családok helyzete szinte azonos fontossággal bír a válaszadók körében. A fiatalok lakhatása, a gazdasági versenyképesség és a közoktatás közepes érdeklődést mutat. A vizsgált témák fontossági sorrendjét minden korcsoportban a gazdasági és egzisztenciális kérdések – különösen az infláció és az élelmiszerárak emelkedése – uralják, jelezve, hogy az anyagi biztonság korosztálytól függetlenül meghatározó ügy. Az életkor előrehaladtával ugyanakkor jól látható hangsúlyeltolódás figyelhető meg: míg a fiatalabbak (18–29 évesek) körében a lakhatás, a klímaváltozás és a mesterséges intelligencia relatíve nagyobb súlyt kap, addig az idősebb korosztályokban az egészségügy fejlesztése válik egyre kiemeltebbé (27,5 százalékról 42,7 százalékra emelkedve).

12. ÁBRA: KÉREM, MONDJA MEG, HOGY ÖN SZERINT A KÖVETKEZŐ KÖZÉLETI TÉMÁK KÖZÜL MELYEK A LEGFONTOSABBOK! (LEGFELJEBB HÁROM VÁLASZ LEHETSÉGES) (%) (N = 20000)

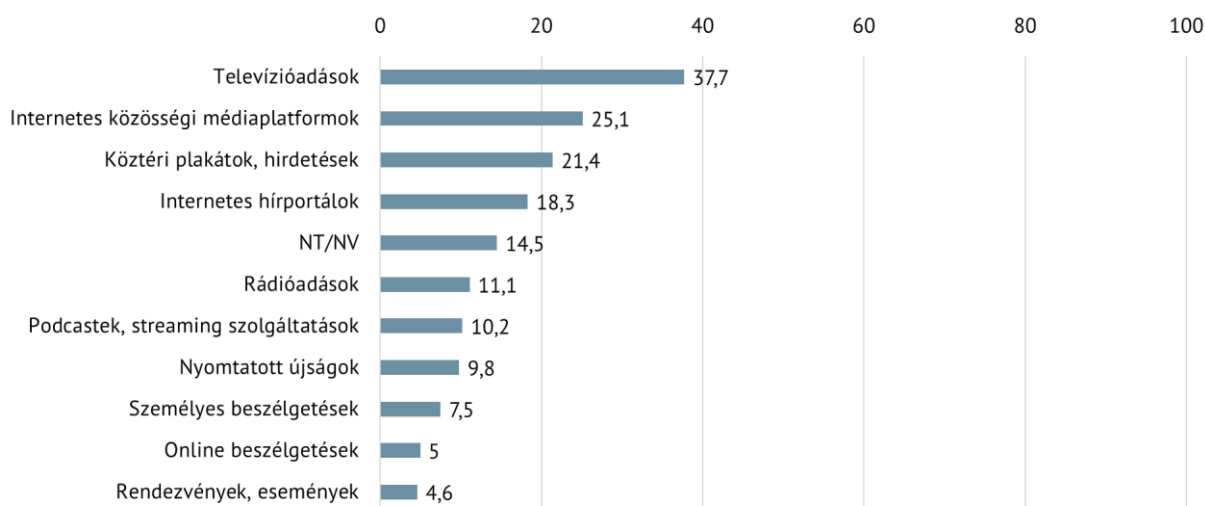
Forrás: Századvég szerkesztés

A válaszadók legnagyobb csoportját azok alkotják, akik közéleti kérdésekben leginkább a személyes beszélgetések során találkoznak számukra szimpatikus véleményekkel (40,7 százalék), amelyet a televízióadások (36,3 százalék) és az internetes hírportálok (31,9 százalék) követnek. Legkevesebben a nyomtatott újságokban, a rendezvényeken és a köztéri plakátokon, hirdetésekben találkoznak számukra szimpatikus közéleti véleményekkel. Emellett

azt is megvizsgáltuk, hogy a válaszadók hol találkoznak a legtöbb számukra ellenszenves, zavaró vagy felháborító véleménnyel; ebben az esetben a rangsor élére a televízióadások, az internetes közösségi médiaplatformok, valamint a köztéri plakátok és hirdetések kerültek.

13. ÁBRA: KÉRJÜK, VÁLASSZA KI A FELSOROLTAK KÖZÜL AZOKAT – DE LEGFELJEBB HÁRMAT -, AHOL KÖZÉLETI KÉRDÉSEKBEN A LEGTÖBB, ELLENSZENVES, ZAVARÓ, FELHÁBORÍTÓ VÉLEMÉNNYEL TALÁLKOZIK! (%) (N = 5002)

Forrás: Századvég szerkesztés

A megkérdezettek életében általában 3,34 olyan személy van, akikkel rendszeresen megbeszéli a közéleti, politikai, társadalmi témájú híreket. A medián értéke 3, míg a módusz, azaz a leggyakrabban választott szám a 2; leggyakrabban tehát 2-3 olyan személy van, akikkel a válaszadók meg szokták beszélni ezeket a kérdéseket.

Megkérdeztük azt is, hogy ezek a személyek általában mennyire vannak azonos véleményen a válaszadóval a különböző közéleti témákban. A legnagyobb csoportot azok alkotják, akik szerint véleményük néha eltér, néhol különbözik (42,9 százalék), minden harmadik válaszadó szerint pedig véleményük többnyire hasonló. 11,2 százalékuk szerint véleményeik nagyon hasonlóak. Közel 10 százalékuk szerint a közéleti véleményeik többnyire vagy teljes mértékben eltérőek.

A válaszadók online közösségi médiás viselkedését alapvetően a passzivitás és a konfrontáció kerülése jellemzi: tartalommegosztásban a többség inaktív (45,1 százalékuk soha, 20,3 százalékuk ritkán oszt meg tartalmat), a saját politikai, gazdasági vagy társadalmi témájú bejegyzések közzététele pedig különösen ritka (67,8 százalékuk sosem oszt meg ilyen tartalmat). Hasonló mintázat rajzolódik ki a politikai posztokhoz való hozzászólásoknál és a véleménykülönbségből fakadó viták vállalásánál is. Valamivel nagyobb – de még mindig mérsékelt – aktivitás csak a szórakoztató tartalmak kommentelésénél és a félretájékoztatás

elleni figyelmeztetések esetében figyelhető meg, vagyis a felhasználók inkább a könnyedebb vagy védekező jellegű interakciókban vesznek részt, mintsem a nyílt politikai diskurzusban.

A 21. századi információs környezetben a társadalmi és politikai témák terjedését a digitális platformok és a személyes kapcsolati hálózatok alakítják, amelyekben a homofília elve véleménybuborékokat és polarizált információs bázisokat hoz létre, a szűrőbuborék- és visszhangkamra-mechanizmusok pedig tovább erősítik a nézetek egysíkúságát – miközben a dezinformáció gyakran gyorsabban terjed, mint a valós információk. A magyar lakosság számára a legfontosabb közügyek egyértelműen a mindennapi megélhetéshez kötődnek: az infláció, az egészségügy fejlesztése és az élelmiszerárak emelkedése a legfontosabb kérdések, miközben demográfiai hangsúlyeltolódások is megfigyelhetők életkor (például a fiatalok lakhatási kérdései, az idősek egészségügyi fókusz) és településtípus szerint egyaránt. Jellegzetes összefüggés, hogy a passzív internetezők inkább a konkrét, egzisztenciális problémákra érzékenyek, míg az aktív felhasználók a szimbolikus, kurrens témákat (például mesterséges intelligencia, kisebbségi jogok) helyezik előtérbe. Az online térben a passzivitás és a konfrontáció kerülése dominál – a válaszadók 67,8 százaléka soha nem oszt meg saját közéleti tartalmat, közel fele pedig sosem vitázik eltérő véleményű ismerőseivel –, így a magyar közbeszéd egy erősen polarizált, hálózati struktúrában zajlik, ahol a közös valóság megőrzése és a konstruktív párbeszéd fenntartása válik a legfőbb kihívássá.

3.6. A fókuszcsoportos kutatás eredményei

A fókuszcsoportos kutatást Budapesten és agglomerációjában, Békés vármegyében, a Balaton-felvidéken, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Vas vármegyékben végeztük el, valamint két online fókuszcsoportot is készítettünk – az egyikben községekben, a másikban városokban élők vettek részt. A kvalitatív kutatás eredményei komplex képet rajzolnak a magyar társadalom kapcsolati hálózatainak aktuális állapotáról, amelyet a belső, intim szféra (család és közeli barátok) kohéziója és a tágabb társadalmi tér (nyilvános szféra) szolidaritásának, illetve bizalmának eróziója jellemez. Az itt leírt társadalmi tőke rendszere jól mobilizálható krízishelyzetben a szűk körben, de a mindennapi, tágabb közösségi szolidaritás mértéke relatív alacsony. Az eredményekben épp úgy megfigyelhetők a régiós hasonlóságok, mint a sajátosságok.

Az eltérő földrajzi, gazdasági és kulturális kontextusok ellenére több kulcsfontosságú mintázat következetesen megjelent az összes vizsgált régióban:

- + A család, mint feltétlen, elsődleges támogató bázis (bonding tőke): Mindenhol a család jelenti az első, legbiztosabb és legstabilabb érzelmi és gyakorlati támaszt. A családon

belüli kötelékeket a résztvevők "örök kapocsnak" vagy a "társadalom alapjának" tekintik. A támogatás formái a nagymértékű anyagi segítségnyújtástól (pl. kölcsönzés) a gyermekfelügyeleten – és már praktikus teherátvállalások – át a problémák megosztásának lehetőségéig terjednek. A testvéri és szülői kapcsolatok különösen erősek, gyakran a legjobb barát szerepét is betöltik.

- + Az erős baráti kötelékek minőségi jelentősége: A baráti kapcsolatok minősége felülírja a mennyiséget. A legstabilabb kötelékeket a gyermekkori barátságok jelentik, amelyek sok évtized után, nagy földrajzi vagy anyagi különbségek (anyagi vagy tanulási különbségek) ellenére is fennmaradnak, és a bizalom, hűség, valamint feltétlen elfogadás jellemzi őket – melyek a legfontosabb közösségi értékként jelennek meg. Ugyanakkor azt is érdemes hozzátenni, hogy nem állították a csoportokon, hogy a gyermekkori barátságuk önmaguk időperspektívájánál fogva többet érnek vagy szorosabb köteléket feltételeznek a felnőttkori (elsősorban munkahelyi) barátságoknál.
- + Bizalmatlanság és passzivitás a nyilvános térben (bizalomhiány): Szinte minden régióra jellemző a közösségi passzivitás és a bizalmatlanság egyes rétegekkel vagy csoportokkal szemben. Bizonyos régiókban a spontán segítségnyújtást gátolja a veszélyérzet, a bajba jutott személy helyzetének bizonytalan megítélése (pl. hajléktalan feltételezése ápolatlan külső alapján) és a korábbi negatív tapasztalatok; míg más régiókban a helyi politikai elittel szembeni ellenérzések vetik vissza a bizalomszint fokát.
- + Konfliktuskezelési stratégiák: A kapcsolatok stabilitását tudatosan fenntartott szabályok biztosítják. Több régióban megfigyelhető a romboló, elmélyült politikai és vallási viták elkerülése, akár szigorú családi szabályok bevezetésével. A véleménykülönbségek kezelésénél a racionális érvelést és a másik meghallgatását, elfogadását hangsúlyozzák, nem ritkán elismerve, hogy az bizonyos ellenvélemények tartalmazhatnak megfontolásra, elsajátításra érdemes szempontokat is.
- + Reciprocitás a gyakorlati segítségnyújtásban: A mindennapi gyakorlati segítség (gyermekfelügyelet, bevásárlás, fuvarozás, ház körüli munka) a kölcsönösség (reciprocitás) normáján alapul, amely stabilizálja az erős hálózatokat. E reciprocitási láncban nem szükségszerűen az azonnali és azonos mértékű viszonzás számít, hanem a tudat, ha valaha valaki rászorul valamilyen segítségre, van kihez fordulnia.

A közös mintázatok mellett a régiók eltérő társadalmi-gazdasági és települési kontextusai egyedi kapcsolati dinamikákat eredményeztek. Budapest és az agglomerációja a globális, posztmodern társadalmakra jellemző rugalmas, nem személyességen alapuló kapcsolatrendszeret támogatja. Kiemelkedik a magas földrajzi és szociális mobilitás

(lehetősége), melynek következtében a fővárosba költözők hálózatai átalakulnak, és tudatosan keresik a „fejlődő”-nek, „felvilágosult”-nak titulált emberek társaságát, szelektálva a vidéken maradt barátokat. Az agglomeráció hibrid zóna, ahol a helyi közösségi kohéziót erősebbnek érzékelik, mint a budapesti környezetben, amelyet a biztonságérzet magasabb foka is támogat.

Békés vármegyében (Mezőkovácsháza/Végyegyháza) a kapcsolati mintákat a gazdasági sérülékenységből és elnéptelenedésből fakadó szimbolikus-funkcionális függés határozza meg. A közösségi identitás nem a történeti örökségen, hanem a sűrű, bizalmon alapuló mikroközösségeken keresztül szerveződik. Az informális kommunikációban a pletyka erős pszichoszociális és csoportidentitást formáló szerepet játszik. Erős a bizalmi deficit a helyi politikai intézményekkel szemben, ami miatt a lakosság az informális hálózatokba húzódik vissza.

A Balaton-felvidéken (Keszthely és Veszprém térsége) a turizmus és a kulturális élet gazdasági stabilitást nyújt, de ez társadalmi feszültségeket és polarizációt generál a beköltözők és a tősgyökeres lakók között. A digitális kommunikáció (videóhívások) kiemelten fontos a távolságok áthidalásában, azt integráltan használják a kapcsolattartásra.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében (Fehérgyarmat és Penyige térsége) a perifériális, határ menti gazdasági helyzet rányomja bélyegét a kapcsolati mintákra. A legjellemzőbb dinamika a kétlépcsős szolidaritási működés. Bár a hétköznapi szolidaritás visszafogott és feltételes (a bridging tőke gyenge), krízishelyzetekben (háború, menekültek érkezése) a közösség gyors, széles körű és intenzív mozgósításra képes. Az ukrajnai háború óta letelepedő kárpátaljai magyarok/ukránok új demográfiai feszültségeket okoznak a helyi lakosokban az eleve bizonytalan gazdasági helyzet miatt.

Vas vármegyében (Kőszeg és Gencsapáti) kiemelkedően magas a lokális kohézió és spontán bizalom jellemzi, amelyet a becsületkassza intézményének stabil működése is szimbolizál. Gencsapátiban az olyan népi jelenségek, mint pl. a „kaláka” a kölcsönös segítségnyújtás hagyományos, ritualizált formájaként intézményesült; míg a helyi identitás fontos eleme a néptánc kultusza és a szervezett hagyományörzés. Szombathely közelsége ellenére erős a lokálpatriotizmus és a szimbolikus elkülönülés a várostól.

A kvalitatív eredmények rávilágítanak, hogy a társadalmi tőke és a szolidaritás mértéke erősen rétegzett. Az egyének rendelkeznek stabil, hűséges, szükséghelyzetben mobilizálható informális hálózatokkal (család, közeli barátok), amelyek „erődítményként” szolgálnak a tágabb társadalmi értékvesztett és bizalomhiányos közegben. Ugyanakkor a közösségi szintű szolidaritás fenntarthatóságát a külső tényezők – gazdasági bizonytalanság, politikai polarizáció, és a hatóságokkal való negatív tapasztalatok (például a segítő polgár

számonkérése) – rombolják. A jövőbeli fejlesztések és szakpolitikai beavatkozások szempontjából kulcsfontosságú, hogy az erős horizontális kötelékek erejét (pl. kaláka, szomszédsági segítség) összekapcsolják a formális intézményi struktúrákkal, különösen azokon a területeken, ahol a gazdasági sérülékenységet és a bizalmi deficitet a jelenlegi közegek nem vagy nehezen tudják ellensúlyozni. A közösségfejlesztésnek a helyi sajátosságokhoz illeszkedő, depolitizált, és kis léptékű beavatkozásokra kell összpontosítania, amelyek láthatóvá teszik a segítségnyújtás pozitív visszajelzéseit, és növelik a bizalmat a közösségi akciók iránt.

4. KONKLÚZIÓ

A kutatás eredményei szerint a társadalmi kapcsolathálózatok szerkezete kettős: mikroszinten erős, makroszinten gyengébb. A családi és közeli baráti kapcsolatok rendkívül erősek, és döntő szerepet töltenek be az érzelmi, anyagi és gyakorlati, mindennapi támogatás biztosításában. A bizalom általában a szűk társadalmi körök felé erős – a család, rokonság, barátok felé – míg az intézményekbe, távolabb társadalmi csoportokba fektetett bizalom jóval törékenyebb.

A reziliencia, hatékonyság, tettekészség mértéke erősen rétegzett. Az anyagi helyzet és az iskolázottság meghatározója annak, hogy az emberek mennyire érzik kontrollálhatónak saját életüket; a jobb anyagi helyzetben lévő, magasabb végzettségű csoportok megküzdési képessége magasabb szintű, jobban bíznak a jövőben, míg a nélkülözők, alacsony végzettségűek jelentős része a külső hatásoknak kiszolgáltatottnak érzi az életét.

A szolidaritás alapvetően informális, és közvetlen ismeretséghez vagy személyekhez kötött. A kvantitatív és kvalitatív eredmények szerint a segítségnyújtás zöme a családon, rokonságon és baráti körön belül zajlik. A tágabb közösség felé irányuló segítség – legyen az adományozás, önkéntesség vagy közösségi cselekvés – sokkal ritkább, gyakran eseti és nem intézményesült. A bizalmi deficit miatt a formális szereplők részvétele – például az adományozási folyamatokban - korlátozott legitimitációval bír. Ez komoly kihívás a közösségi kapacitások fejlesztésében, de az önkéntességi hajlandóság növelhető, ha az önkéntesek közvetlenül látják munkájuk eredményeit.

A települések összetartó erejében is bizonyos fokú különbségeket lehet felfedezni. Az agglomerációs, nagyvárosi és vidéki térségek között éles eltérések érzékelhetők a közösségi élet, a szomszédsági kohézió és a helyi azonosulás mértékében. Míg egyes vidéki térségekben erősen jelen van a lokális közösségi identitás, addig az urbanizált környezetben gyengébbek a kapcsolatok és a közösségi aktivitás is alacsonyabb.

Mindezek fényében a kutatás legfontosabb tanulságai a következők:

- + A helyi közösségek megerősítése csak akkor lehet sikeres, ha az informális bizalmi tőkéhez igazodik. A programoknak a családi és baráti mikrostruktúrákat nem megkerülniük, hanem bevonniuk kell. A bizalomhiány miatt a felülről szervezett, „kampányszerű” beavatkozások ritkán hatékonyak, míg az alulról szerveződő közösségek jóval több résztvevő bevonására képesek. Bár kevesen vesznek részt intézményesült formában önkéntességi akcióban, sokkal többen nyitottak arra, hogy szomszédságaikban, vagy nehéz helyzetekben a helyi társadalom számára segítséget nyújtsanak. A helyi önkormányzatoknak fontos, hogy minél szélesebb körben

tájékoztassák a lakosságot a tervezett beavatkozásokról, valamint, hogy minél több döntéshozási folyamatba bevonják a helyi társadalom véleményét.

- + A civil szervezetek esetében nagyobb transzparencia, helyi együttműködések, kiszámítható támogatási keretek és a közösségi szintű kommunikáció fejlesztése szükséges. A társadalom sokkal nyitottabb az önkéntességre és adományozásra, ha pontosan látja, hova, kihez kerül a segítség; a transzparens működés mellett szívesebben adományoznak kisebb szervezeteknek.
- + Az időskori elmagányosodás különösen a községekben élőket veszélyezteti. A községekben élő 60 év felettiek negyedének nincs olyan baráti társasága, amellyel legalább csak időszakonként találkozna vagy online formában tartaná a kapcsolatot. Megoldás lehet a helyi, lokális szerveződések (például időseknek szóló programok) megszervezése és fenntartása, valamint az intergenerációs kapcsolatok fejlesztése (például ifjúsági szervezetek bevonásával).
- + A különböző területeken különböző struktúrákból, tapasztalatokból épülnek fel a hálózatok, amelyek diverz érdeklődéssel és igényekkel rendelkeznek. A regionális sajátosságokra épülő közösségi rendezvények támogatása nemcsak a helyi közösségek összetartóerejét erősíti, hanem akár turisztikai vonzattal gazdasági potenciált is hordozhatnak.
- + A közösségi médiában a többség passzív felhasználóként van jelen, ahol többnyire a számára kedvező, neki tetsző véleményekkel találkozik. A szakirodalom által leírt homofília a magyar mintában is egyértelműen kimutatható: a felhasználók túlnyomó része olyan tartalmakkal találkozik, amelyek megerősítik saját nézeteit, és csak ritkán ütköznek eltérő véleményekkel. Ez a dinamika a véleménybuborékok stabilizálódásához, a politikai polarizáció erősödéséhez és a közéleti tájékozódás beszűküléséhez vezet.

5. MÓDSZERTAN

A kutatás vegyes módszertanra épül: egy kvantitatív és egy kvalitatív pillérre támaszkodik, amelyek egymást kiegészítve adnak átfogó képet a magyar társadalom kapcsolathálózatairól. A kutatás során alkalmazott kérdőív egy nagymintás, 20 000 fős, CATI (Computer Assisted Telephone Interview) módszertannal felvett, országos reprezentativitásra törekvő adatfelvétel mérőeszköze. Az eredmények a felnőtt (18 évesnél idősebb) magyar társadalomra vonatkozóan reprezentatívak nem, kor, végzettség, településtípus, valamint a régió szempontjából. A kérdőív több tematikus blokkban vizsgálja a társadalmi rétegzés, a társadalmi tőke, a kapcsolatháló, az értékorientációk, a médiafogyasztás és a szolidaritás dimenzióit. A kérdőív szerkezete témák szerint tagolt, a demográfiai- és háttérváltozóktól halad a speciálisabb attitűd- és hálózati kérdések felé. Az egyes almodulokhoz 5 000 fős részadatbázisok álltak rendelkezésre, amelyek lehetővé tették az eltérő tematikák mélyebb vizsgálatát.

A kvalitatív kutatási pillér fókuszcsoportos vizsgálatokon alapul. A fókuszcsoportos módszer elsődleges célja az adott témával kapcsolatos társadalmi attitűdök, gondolkodásmódok és narratívák feltárása, valamint a csoportos véleményformálódás megismerése és megfigyelése. A vizsgálat során összesen tizenkét fókuszcsoport-beszélgetést végeztek, csoportonként hat fő részvételével, egy-egy csoportbeszélgetés időtartama körülbelül 90 perc volt. A csoportok tervezetten viszonylag homogén összetételűek a munkaerőpiaci aktivitás és a társadalmi pozíció tekintetében – elsősorban a középosztály körébe sorolható, aktív korú személyeket kerültek bevonásra, míg a szociodemográfiai ismérvek szempontjából törekedtünk a sokszínűségekre (különböző generációk, nem, képzettség, foglalkozás típusa). A kutatás törekedett a földrajzi sokszínűség megjelenítésére is, így a fókuszcsoportok az ország különböző régióiban zajlottak. A budapesti és agglomerációs csoportok az ország egyik legjelentősebb gazdasági központját képviselik; a fehérgyarmati és penyigei csoportok a határon átnyúló kapcsolatok vizsgálatára adnak egyedülálló lehetőséget; a Balaton-környéki helyszínek az ország egyik legfontosabb turisztikai desztinációját jelentik; Kőszeg és Gencsapáti az osztrák határ menti kapcsolatokat reprezentálják; Békés vármegye pedig perifériás, alacsony népsűrűségű régióként a hálózatok minőségi dimenzióinak megértésére különösen alkalmas.

6. FELHASZNÁLT IRODALOM

- + Albert, F., & Dávid, B. (2007). Embert barátjáról: A barátság szociológiája. Századvég Kiadó.
- + Angelusz, R., & Tardos, R. (szerk.) (1991). Társadalmak rejtett hálózata. Magyar Közvéleménykutató Intézet.
- + Bajomi-Lázár, P. (2009). Hírközlés tegnap és ma. Médiakutató, 2009(3), 1–5. https://mediakutato.hu/cikk/2009_03_osz/10_hirkozles
- + Barnidge, M. (2017). Exposure to political disagreement in social media versus face-to-face and anonymous online settings. Political Communication, 34(2), 302–321.
- + Bengtsson, S., & Johansson, S. (2022). The Meanings of Social Media Use in Everyday Life: Filling Empty Slots, Everyday Transformations, and Mood Management. Social Media + Society, 8(4). <https://doi.org/10.1177/20563051221130292>
- + Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), Handbook of theory and research for the sociology of education (pp. 241–258). Greenwood.
- + Castells, M. (1996): The Rise of the Network Society, The Information Age: Economy, Society and Culture Vol. I. Blackwell
- + Christian, J. (2021). Weber and social closure. EBSCO Knowledge Advantage.
- + Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. American Journal of Sociology, 94, S95-120.
- + Coleman, J. S. (1998). A társadalmi tőke az emberi tőke termelésében. In G. Lengyel & Z. Szántó (Eds.), Tőkefajták: A társadalmi és a kulturális erőforrások szociológiája (pp. 11–43). Aula Kiadó.
- + Csizmadia, Z. (2008). Kapcsolathálózatok és társadalmi tőkék: A társadalmi viszonyok felértékelődése a szociológia legújabb szakaszában. In D. Némedi (szerk.), Modern szociológiai paradigmák (pp. 265–318). Napvilág Kiadó.
- + Csepeli, G., Örkény, A. (2024). Társadalmi riport: Változatlanság és változás – Magyar nemzeti identitás 1995 és 2023 között. Társi.
- + Durkheim, É. (2003). Az öngyilkosság: Szociológiai tanulmány (P. Józsa, Ford.). Osiris. (Eredeti kiadás, 1897, Le suicide. Étude de sociologie. Felix Alcan, Paris)
- + Ekici, S. (2025). Democracy's Challenge with Digitalization: Echo Chambers, Filter Bubbles and Radicalization. Kent Akademi, 18(5), 2606-2620. <https://doi.org/10.35674/kent.1627485>
- + Farkas, Z. (2013). A társadalmi tőke fogalma és típusai. Szellem és Tudomány, 4(2), 106-133.
- + Füzér, K. (2008). Társadalmi tőke és társadalmi kirekesztődés: Fogalom, mérés, fejlesztés [Egyetemi jegyzet és szöveggyűjtemény]. PTE.
- + Granovetter, M. S. (1973). The Strength of Weak Ties. American Journal of Sociology, 78(6), 1360–1380.

- + Hendrickx, J. (2024). 'Normal news is boring': How young adults encounter and experience news on Instagram and TikTok. *New Media & Society*, 27(10), 5736-5754. <https://doi.org/10.1177/14614448241255955>
- + László, T., Makay, M. (2021). A nemzeti büszkeség építőkövei: Nemzeti identitás és történelemkép a magyar társadalomba. *SZOCIOLÓGIAI SZEMLE*, 31 (1). pp. 87-115.
- + Megyesi, B., & Hajdu, G. (2017). Társadalmi tőke, társadalmi struktúra és társadalmi integráció. In *Társadalmi integráció: Az egyenlőtlenségek, az együttműködés, az újraelosztás és a hatalom szerkezete a magyar társadalomban* (pp. 155–182). MTA-TK; Belvedere Meridionale.
- + Newman, S. (2023). Post-truth, postmodernism and the public sphere. *Europe in the age of post-truth politics*, 13-30.
- + Ross Arguedas, A., Robertson, C., Fletcher, R., & Nielsen, R. (2022). Echo chambers, filter bubbles, and polarisation: a literature review . Reuters Institute for the Study of Journalism.
- + Sanchez, C., Lachaize C., Janody F., Bellon B., Röder, L. ,Euzenat, J., Rechenmann, F., & Jacq, B. (1999): Grasping at molecular interactions and genetic networks in *Drosophila melanogaster* using FlyNets, an Internet database. *Nucleic Acids Research*, 27(1), 89–94. 10.1093/nar/27.1.89
- + Shu, K., Sliva, A., Wang, S., Tang, J., & Liu, H. (2017). Fake news detection on social media: A data mining perspective. *ACM SIGKDD explorations newsletter*, 19(1), 22-36.
- + Tomay, K. (2019). Az összekötő társadalmi tőke (újra) termelődésének terei: A városi és vidéki dzsentrifikáció szerepe a vállalkozói és innovációs ökoszisztémákban. *Replika*, (111), 43-62.
- + Tönnies, F. (1983). *Közösség és társadalom* (G. Berényi, Ford.). Gondolat Kiadó. (Eredeti kiadás, 1887)
- + Tönnies, F. (2004). *Közösség és társadalom*. Gondolat Kiadó. (Eredeti kiadás, 1887)
- + Utasi, Á. (2002). *A bizalom hálója: Mikrotársadalmi kapcsolatok, szolidaritás*. Új Mandátum Könyvkiadó.
- + Vincze, O. (2019). Hírközösségek és véleménybuborékok. *ME. DOK Média-Történet-Kommunikáció*, 14(2), 5-18.
- + Weber, M. (1967). *Gazdaság és társadalom: Szemelvények* (P. Józsa, Ford.). Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. (Eredeti kiadás, 1925)
- + Wellman, B (1979): The Community Question: The Intimate Networks of East Yorkers. *American Journal of Sociology*, 84(5), 1201-1231
- + Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of life. *American Journal of Sociology*, 44(1), 1–24. <https://doi.org/10.1086/217913>

SZÁZADVÉG

„Változó
világunkban
csak minőségi
adatokra
támaszkodva
tudunk jó
döntést hozni.”

A Századvég küldetése, hogy segítsen a tisztánlátásban, hogy minél jobb döntések születhessenek. A jó döntésekhez pedig két dolog kell: világos célok és lényegi információk.

Kollégáink azon dolgoznak, hogy megértsék a hazai és nemzetközi gazdasági, társadalmi folyamatokat, és ezáltal hasznos és érthető tudást szolgáltatassanak a döntéshozóknak; legyenek azok vállalati, kormányzati vezetők, vagy akár magánemberek.

